

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ

МИКОЛАЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ, ТУРИЗМУ ТА
КРАЄЗНАВСТВА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Трощенко Володимир Олександрович
Гладка Олена Володимирівна

64 ЗАВДАННЯ З ТАКТИКИ ПІШОХІДНОГО ТУРИЗМУ

Миколаїв 2022

Укладачі: Трощенко Володимир Олександрович, методист МОЦНПВТК УМ,
Гладка Олена Володимирівна, методист МОЦНПВТК УМ

Збірка містить завдання з тактики подолання дистанцій змагань із пішохідного туризму, які з одного боку дозволяють виявити слабкі місця в тактичній підготовці спортсменів, а з іншого — допомагають готувати учасників до прийняття рішень у складних ситуаціях під час змагань, в умовах дефіциту часу.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
I. Тактичні завдання (туристське багатоборство, пішохідний туризм)....	6
II. Відповіді на завдання.....	46
III. Рекомендована література та джерела інформації.....	48
Додатки.....	49

ВСТУП

Автори цієї збірки завдань — майстри спорту України з туризму, тренери команди «Крок» обласного Центру національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді та тренери, які готують юнацьку збірну області з пішохідного туризму до змагань високого рівня. Мабуть найбільший внесок у вдалий виступ наших вихованців на різноманітних змаганнях зробила тактична підготовка як тренерів, так і учасників, якою ми постійно займалися на своїх тренуваннях, оскільки ніякого відбору з фізичної чи якоїсь іншої підготовки при вступі в гурток ми не робили (крім відбору в збірну команду області, звісно). Як результат — нам вдалося виростити в гуртку десятох майстрів спорту України.

Практичні поради з організації тактичної підготовки на заняттях туристських гуртків були викладені в методичному посібнику «Тактична підготовка гуртківців гуртків туристського профілю» (автор Трощенко В. О.). У цій же збірці нами було зібрано завдання, які можна використовувати на теоретичних та практичних заняттях гуртка, ліквідуючи слабкі місця в тактичній підготовці спортсменів. Перед кожною групою завдань ми намагалися дати пояснення для чого вони були включені до Збірника (в тексті виділено іншим шрифтом).

Взагалі складання завдань із тактики тестового плану досить складна річ, що й показало одне із запропонованих завдань на семінарі керівників туристських команд — «Складіть завдання з тактики». Значна кількість учасників семінару просто пропустила це запитання. Інші — придумали проблемну ситуацію, вихід із якої був однозначний і не потребував спеціальних знань чи логічних розрахунків від респондентів. Тобто, готуючи відповіді для питань тесту, потрібно дотримуватись правила, щоб серед варіантів відповіді, окрім правильного, був варіант схожий на правильний (або частково правильний) і варіант, зовсім не допустимий. Помилки ще однієї групи учасників у тому, що в їх завданнях не вистачало конкретики для прийняття рішення, тим більше в питаннях без запропонованих варіантів відповідей. Усіх цих помилок ми намагалися уникнути

при підготовці даного посібника. Але треба розуміти, що питання тактики достатньо творчі, кожен турист спирається на свій власний досвід, що може викликати незгоду з авторами цієї збірки. Ми і сподіваємось на творче ставлення до наших завдань та готові почути ваші враження, думки і зауваження, які можна надсилати на електронну адресу trovlad57@gmail.com.

Окрім авторських ідей, у збірку увійшли завдання, створені нашим вихованцем, досвідченим спортсменом, майстром спорту — Носковим Павлом, а також кілька завдань від учасників семінару з тактики туризму для тренерів туристських команд.

«Туризм то не шахи, тут думати треба»

Звичайно, стосовно шахів, то жарт, з повагою до цього виду спорту в нашому збірнику 64 завдання. А ось, що туризм вимагає багато знати й аналізувати — ви переконаєтесь під час роботи із цією збіркою.

I. ТАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

(ТУРИСТСЬКЕ БАГАТОБОРСТВО, ПІШОХІДНИЙ ТУРИЗМ)

Перші три завдання стосуються колової дистанції. Її суть в тому, що учасники команди стартують із різних етапів, рухаються в обумовленому напрямі й фінішують у місці свого старту. Місця старту на коловій дистанції можуть бути як заздалегідь визначені умовами, так і з довільним вибором на розсуд команди. На наш погляд, саме дистанції з елементами вибору найкраще перевіряють тактичну грамотність тренера та спортсменів, тож якщо Ви зумієте правильно відповісти на всі три питання (відповіді для перевірки в кінці збірки), то Ви розумієте загальні принципи планування тактики виступу команди. Але тактична майстерність має багато складових, тож наступні завдання збірки навіть для Вас не будуть зайвими. Якщо ж при відповіді на перші три питання є помилки, — треба з іншими завданнями працювати більш уважно, щоб ліквідувати цей пробіл.

Завдання № 1

Колова дистанція. Є шість стартових ліній (перед кожним технічним етапом), які є також і лініями фінішу (вгорі — це ПСП). Команда довільно обирає місце старту кожного учасника, які далі рухаються по колу. З кожного етапу може стартувати від 0 до 6 спортсменів. Учасники можуть взаємодіяти один з одним, не порушуючи свого порядку проходження дистанції. Учасники долають етапи відповідно до вимог ТР і працюють КОМАНДОЮ, тобто з нижньою страховкою може йти тільки один учасник, і як останній може йти теж тільки один учасник. Усі етапи долаються із самонаведенням. **Розставте учасників для старту, не враховуючи специфіку та інші особливості етапів:**

- на кожному етапі по 1 стартуючому;
- три етапи (через один) стартують зв'язки по 2 учасники;
- два етапи стартують по три учасники;
- всі учасники стартують з одного етапу.

Завдання № 2

Та сама колова дистанція, додаткова вимога — зі старту всі мотузки мають бути без вузлів. Набір етапів: спуск схилом, навісна через річку, підйом по схилу, скельний траверс, вузли (всі 16 вузлів із ТР на команду в цілому), спуск по вертикальних перилах (див. схему). **Розставте учасників для старту:**

- всі учасники стартують із вузлів;
- один учасник зі спуску, три учасники з навісної переправи, двоє з підйому;
- два учасники зі спуску по вертикальних перилах, два — з навісної, два — з траверсу;
- три учасники з навісної, три — з траверсу;
- ваш варіант відповіді...

Завдання № 3

Та сама колова дистанція, ті самі вимоги, але замість етапу навісна переправа — етап крутопохила переправа в гору... **Розставте учасників для старту:**

- всі учасники стартують із вузлів;
- один учасник зі спуску, три учасники з крутопохилої переправи, двоє — з підйому;
- два учасники з вертикального спуску, два — з крутопохилої переправи, два — з траверсу;
- три учасники з крутопохилої переправи, три — з траверсу;
- ваш варіант відповіді...

Успішне проходження туристських дистанцій закладається ще до старту. Щоб якнайшвидше розпочати рух на першому етапі — необхідно до старту продумати порядок дій та в передстартовій зоні здійснити всі можливі маніпуляції зі своїм спорядженням (відміряти частину мотузки, зав'язати всі необхідні вузли, пристібнути на мотузку необхідні технічні пристрої тощо).

Завдання 4–5 — випадок найпростішої ситуації, коли дистанція розпочинається з нескладного етапу самонаведення. Два завдання ми включили для того, щоб спортсмен (тренер) розумів, що тактика залежить і від вартості штрафного балу (тобто скільки часу буде додано до результату за кожний отриманий на дистанції штрафний бал).

Завдання 6 значно складніше, — дистанція долається командою, тому є багато видів роботи, яку треба зробити одночасно. Тож раціональніше завантажити різноманітними діями всіх шістьох учасників команди (на це питання повної відповіді не зумів дати жоден із дорослих спортсменів, що проходили наше тестування, хоча серед них було й декілька майстрів спорту).

Завдання 7 не має стосунку до передстартової підготовки, але фактично воно теж показує які фактори впливають (а які не впливають) на вибір тактики перед стартом етапу.

Завдання № 4

Ти стартуєш на особисту дистанцію «Смуги перешкод». Перший етап — Спуск по схилу із самонаведенням, довжиною — 12 м. Спуск знаходиться поруч зі стартом. У тебе є тільки одна мотузка 25 м. Відповідно до умов — штрафний бал на цій дистанції дорівнює 10 с. **Що ти підготуєш до старту?**

Завдання № 5

Ти стартуєш на особисту дистанцію «Смуги перешкод». Перший етап — Спуск по схилу із самонаведенням, довжиною — 12 м. Спуск знаходиться поруч зі стартом. У тебе є тільки одна мотузка 25 м. Відповідно до умов — штрафний бал на цій дистанції дорівнює 30 с. **Що ти підготуєш до старту?**

Завдання № 6

Твоя команда стартує на дистанцію «Смуга перешкод». Перший етап «Спуск по вертикальних перилах» (самонаведення). Команда стартує з підвідних перил етапу. **Що ви підготуєте до старту (розпишіть по учасниках 1–6)?**

Завдання № 7

Останній етап на смугі перешкод — «Спуск по схилу». У вас залишилась одна мотузка. **Від чого буде залежати ваша тактика проходження останнього етапу?**

- від довжини мотузки;
  - від довжини мотузки та від довжини небезпечної зони етапу;
  - від довжини мотузки, від відстані від ПС зверху до КЛ знизу, від характеру схилу;
  - від довжини мотузки, від відстані від ПС зверху до КЛ знизу;
  - від довжини мотузки, від довжини зони перешкоди, від характеру схилу.
-

Наступна група питань про тактику проходження окремих етапів. Починаємо з етапу «Вузли». Здавалось би, такий простий етап, бери мотузку та в'яжи вузли. Але завдань із цим етапом ми склали аж чотири й відповіді на кожне з них відрізняються між собою здавалось би в схожих ситуаціях. Ці питання ще раз демонструють, що тактичні дії на етапі (навіть рішення перев'язувати чи не перев'язувати вузол) залежать від багатьох факторів: вартість штрафних балів (про що вже згадувалось у попередніх задачах), типу дистанції (смуга перешкод чи крос-похід — здогадалися чому?), від умов підведення підсумків, що ясно показує задача 12. І всі ці фактори спортсмен на дистанції має оцінити за кілька секунд і прийняти відповідне рішення! Тож ще раз наголошуємо, що подібні задачі потрібно якомога частіше вирішувати ще в підготовчий період всім спортсменам і тренерам незалежно від кваліфікації.

Завдання № 8

Ти на середині дистанції «Смуга перешкод», долаєш етап «В'язання вузлів». Ти зав'язав вузол провідник вісімка з перехльостом (перекручування мотузок) і можеш отримати штраф — 1 бал, який згідно з умовами дорівнює 10 сек. **Опиши свої дії в цій ситуації...**

- перев'язую вузол, щоб усе було правильно;
- нічого не виправляю і продовжую рух по дистанції;
- ваш варіант відповіді...

Завдання № 9

Ти на середині дистанції «Смуга перешкод», долаєш етап «В'язання вузлів». Ти зав'язав вузол провідник вісімка з перехльостом (перекручування мотузок) і можеш отримати штраф — 1 бал, який згідно з умовами дорівнює 30 сек. З першого разу виправити перехльост у тебе не вийшло. **Опиши свої дії в цій ситуації...**

- перев'язую вузол, щоб усе було правильно;
- нічого не виправляю і продовжую рух по дистанції;
- ваш варіант відповіді...

Завдання № 10

Ти на дистанції «Крос-похід», на етапі «В'язання вузлів». Ти зав'язав вузол провідник вісімка з перехльостом (перекручування мотузок) і можеш отримати штраф — 1 бал. До кінця ЗЧ на етапі залишилося 2 хв. З першого разу виправити перехльост у тебе не вийшло. **Твої подальші дії?**

- буду намагатися виправити вузол до кінця заданого часу етапу;
- нічого не виправляю, даю суддям команду «Фініш» («Стоп»);
- ваш варіант відповіді...

Завдання № 11

Ти на останньому етапі «В'язання вузлів» командної дистанції «Смуга перешкод». Ти зав'язав вузол провідник вісімка з перехльостом (перекручування мотузок) і можеш отримати штраф — 1 бал, який згідно з умовами дорівнює 30 сек. **Твої подальші дії?**

- перев'язую вузол, щоб усе було правильно;
- нічого не перев'язую, даю суддям команду «Стоп»;
- ваш варіант відповіді...;
- перев'язую вузол, якщо.... (добав умову за якою ти це зробиш).

Завдання № 12

Конкурс «В'язання вузлів». Заданий час роботи — 3 хв. **Твоя тактика участі в цьому конкурсі?**

- буду намагатись зав'язати як можна більше вузлів, хоч і з помилками;
  - буду намагатись зав'язати хоч і меншу кількість вузлів, але всі правильно;
  - ваш варіант відповіді...
-

На швидкість роботи на етапі впливає багато факторів — і характер рельєфу зони перешкоди, і розташування мотузок, і спосіб наведення та зняття перильних мотузок, і навіть те, як судді організували етап (висота кріплення і т. ін.). Обираючи тактику подолання етапу слід враховувати й ці фактори також. Приміром, завдання 13–14 показують як багато факторів можуть бути визначальним навіть при виборі місця знаходження учасника, що здійснює страховку на етапах з перепадом висоти. А завдання 15–16 — що навіть маленька деталь в обладнанні етапу впливає на кількість використаного командою спорядження.

Завдання № 13

За яких умов на етапі «Спуск по вертикальних перилах» НЕ вигідно страхувати знизу?

- на всіх спусках зі скельним рельєфом;
- на всіх спусках, якщо склад команди більше ніж два учасники;
- коли ПС на вихідній ділянці розташовані далеко від краю скелі;
- на дистанції «Крос-похід», якщо рельєф етапу скельний;
- якщо це перший етап смуги перешкод і рельєф етапу скельний.
- ваш варіант відповіді...

Завдання № 14

Дистанція «Смуга перешкод». Перший етап — «Спуск по вертикальних перилах». Верхній ПС винесено над скелями, тобто мотузки на скелю не лягають. Другий етап — «Скельний підйом». **Для якого учасника команди ви організуєте страховку знизу?**

- для того, який буде спускатися першим і далі для всіх інших;
- для того, який буде спускатися четвертим або п'ятим і далі для всіх інших;
- для того, який буде спускатися третім та для всіх наступних;
- ні для кого;
- для того, хто буде спускатися другим і для всіх наступних;
- для всіх, крім першого.

Завдання № 15

Під час проходження дистанції команда втратила дуже багато карабінів. **Скільки карабінів МІНІМАЛЬНО вам вистачить, щоб організувати поліспаст тією ж мотузкою, яка буде переправою?**

Завдання № 16

Ваша команда втратила на попередніх етапах дуже багато карабінів. **Скільки карабінів МІНІМАЛЬНО вам знадобиться, щоб організувати поліспаст тією ж самою мотузкою, що буде переправою?** На вихідній ділянці етап обладнано ПКП у вигляді петлі.

Наступна група питань пов'язана з прийняттям рішень у ситуаціях, коли мотузки (мотузка або її частина) заплуталися (зачепилися і т. ін.). Доволі поширені ситуації на дистанціях різного класу складності. Завдання 17–18 демонструють, що в одній і тій самій ситуації, але на різних видах дистанції — рішення можуть кардинально відрізнятись (одразу зазначимо, що в обох ситуаціях абсолютно правильна відповідь НЕ передбачає спуску учасника)!

Завдання 19 підкреслює типову помилку, яку за нашими спостереженнями часто допускають учасники на ділянках спуску, у тому числі й досвідчені спортсмени.

Завдання 20 дозволяє оцінити доцільність застосування тих чи інших технічних прийомів при проходженні етапів зі складним рельєфом.

Завдання 21 підкреслює важливість правильної оцінки своїх сил та їх вплив на тактичні рішення.

Завдання № 17

Етап «Підйом по схилу» на дистанції «Крос-похід», до кінця ЗЧ залишилось 3 хв, ти йдеш останнім у команді, забрав кінець перильної мотузки й розпочав підйом. Коли ти вже майже піднявся (до контрольної лінії залишилося метрів п'ять), то відчув, що середина мотузки зачепилась (приблизно у 25 м нижче тебе). **Твої дії в цій ситуації?**

Завдання № 18

Етап «Підйом по схилу» на дистанції «Смуга перешкод», до кінця ЗЧ залишилось 3 хв, ти йдеш останнім у команді, забрав кінець перильної мотузки й розпочав підйом. Коли ти вже майже піднявся (до контрольної лінії залишилося метрів п'ять), то відчув, що середина мотузки зачепилась (приблизно у 25 м нижче тебе). **Твої дії в цій ситуації?**

Завдання № 19

На етапі «Спуск по схилу» часто при спуску першого учасника кінець перильної мотузки чіпляється за якісь перешкоди (кущі, камені та ін.). **Як цього запобігти?**

- не опускайтесь нижче вузла на кінці мотузки;
- не в'язати вузол на кінці мотузки;
- не залишати вузол на кінці мотузки вище себе на схилі, а постійно скидати його нижче себе;
- нічого не можна зробити, усе залежить від «вдачі» учасника.

Завдання № 20

Останній етап дуже важкого «Крос-походу» — «Скельний підйом». Лазіння не просте, на маршруті є невеличкі навіси. Команда має 6 довгих мотузок. Капітан замислився над способом транспортування цих мотузок. **А щоб ви йому порадили?**

- давай розбухтуємо всі мотузки й кожен з учасників витягне за собою кінець якоїсь із мотузок, а потім у горі ця розтягнута мотузка щоразу буде страховкою для наступного учасника;
- та хлопці в нас сильні — по одній бухті точно зможуть на собі підняти, деякі навіть і 2 бухти винесуть;
- слухай, це останній етап, то ж мотузки нам більше не потрібні — кидаємо все вниз, а після фінішу повернімося і заберемо, звісно ж із дозволу суддів;
- нащо щось вигадувати — складемо всі мотузки в рюкзак і піднімемо рюкзак гуртом після четвертого учасника.

Завдання № 21

Дистанція «Крос-похід» за системою ралі, судді склали дуже жорсткий графік руху між етапами. У середині дистанції — етап «Скельний траверс». Ділянка перешкоди долається важко. Перші два учасники команди на проходження витратили більш ніж половину заданого часу. **Ваше рішення в цій ситуації?**

- намагаємось пройти як можна швидше по раніше наміченому тактичному плану, потім ретельно готуємо мотузки для наступного етапу, щоб наступний етап пройти швидше й компенсувати витрачений на траверсі час;
  - переправляємо третього учасника й після нього збираємо мотузки. Готуємось бігти на наступний етап, як тільки закінчиться заданий час траверсу;
  - кидаємо все й біжимо на наступний етап, щоби був запас часу на підготовку. Краще наступний етап добре пройдемо;
  - далі переправляємо по траверсу тільки сильних учасників, скільки встигнемо до кінця заданого часу!
-

Наступна група питань перевіряє уміння обходитись мінімальною кількістю і довжиною мотузок у форс мажорних обставинах, що також нерідко трапляється на змаганнях.

Завдання подібні до 22–23 в принципі можна запропонувати до будь-якого технічного етапу. Такі завдання показують чи розуміє учасник загальний принцип розрахунку необхідної довжини мотузки на конкретному етапі, а від цього розуміння в подальшому будуть залежати тактичні рішення, які буде приймати цей учасник у тій чи іншій ситуації на цьому етапі. Ще раз наголошуємо, що спортсмену на дистанції необхідно якнайшвидше оцінити безліч факторів, кількість свого спорядження та довжини мотузок, тож практика вирішення подібних завдань може стати гарним фундаментом тактичної підготовки.

Завдання 24–28 дають розуміння того, що для окремих етапів важливо звертати увагу не лише на загальну довжину мотузок, а й на їх набір (тобто, в ситуаціях, коли команда має одну мотузку 40 м або дві по 20, або чотири по 10 м — тактичні дії на етапі можуть кардинально відрізнятись).

Завдання 29, знов таки, показує як, здавалось би, дрібниця в тактичних розрахунках — кріпити кінець мотузки чи середину і якою частиною мотузки страхувати першого учасника — може зробити подальше проходження команди неможливим або вкрай його ускладнити.

Завдання 30 — яскраво демонструє як специфіка етапу впливає на тактичні рішення.

Особливість завдання 31 в тому, що прорахунок у визначенні довжини мотузки виявився вже безпосередньо на етапі й необхідно швидко знайти вихід в умовах закінчення заданого часу. Хочемо звернути вашу увагу, що дії команди в подібних ситуаціях залежать від того, у якій момент команда зрозуміла свою помилку й де саме в цей час знаходились учасники команди, тож можна скласти багато варіацій цього завдання, змінюючи умови.

Завдання № 22

До останнього етапу «Спуск по схилу» у вас залишилась одна мотузка. **Напишіть якою має бути мінімальна довжина мотузки, щоби подолати етап без штрафів, якщо довжина етапу N (запишіть формулу)?**

Завдання № 23

До останнього етапу «Підйом по схилу» у вас залишилась одна мотузка. **Напишіть якою має бути мінімальна довжина мотузки, щоби подолати етап без штрафів, якщо довжина етапу N?**

Завдання № 24

Команді залишилось подолати останній етап смуги перешкод «Спуск по вертикальних перилах» із самонаведенням, довжиною 14 метрів. Але команда втратила всі мотузки крім ОДНІЄЇ. **З якою МІНІМАЛЬНОЮ довжиною мотузки ви змогли б подолати цей етап без штрафів за непроходження учасників та втрату спорядження?** Витрати мотузки на в'язання вузлів умовно не рахуємо.

Завдання № 25

Етап Крутопохила переправа вниз із самонаведенням. Довжина 15 м. Після попередніх етапів у вас залишилась одна мотузка 46 м, додаткових петель у вас не має. Витрати мотузки на в'язання вузлів рахуємо рівними 0. Команда 6 спортсменів. **Що ви зумієте зробити?**

- відпочиваємо, попереду що багато етапів, а тут нічого вже зробити не можемо;
- переправимо п'ять чоловік;
- переправимо всю команду та ще й переправу знімемо;
- переправимо чотирьох чоловік;
- переправимо всю команду, але не зможемо зняти переправу.

Завдання № 26

Етап Крутопохила переправа вниз із самонаведенням. Довжина 15 м. Після попередніх етапів у вас залишилось дві мотузки 30 та 29 м, додаткових петель у вас не має. Зверху дві заглушки. Витрати мотузки на в'язання вузлів рахуємо рівними 0. Команда 6 спортсменів. **Що ви зумієте зробити?**

- відпочиваємо, попереду що багато етапів, а тут нічого вже зробити не можемо;

- переправимо п'ять чоловік;
- переправимо всю команду та ще й переправу знімемо;
- переправимо чотирьох чоловік;
- переправимо всю команду, але не зможемо зняти переправу.

Завдання № 27

Етап Крутопохила переправа вниз із самонаведенням. Довжина 15 м. Після попередніх етапів у вас залишилась одна мотузка 63 м, додаткових петель у вас не має. Зверху дві заглушки. Витрати мотузки на в'язання вузлів рахуємо рівними 0. Команда 6 спортсменів. **Що ви зумієте зробити?**

- відпочиваємо, попереду що багато етапів, а тут нічого вже зробити не можемо;
- переправимо п'ять чоловік;
- переправимо всю команду та ще й переправу знімемо;
- переправимо чотирьох чоловік;
- переправимо всю команду, але не зможемо зняти переправу.

Завдання № 28

Етап Крутопохила переправа вниз із самонаведенням. Довжина 15 м. Після попередніх етапів у вас залишилась одна мотузка 77 м, додаткових петель у вас не має. Витрати мотузки на в'язання вузлів рахуємо рівними 0. Команда 6 спортсменів. **Що ви зумієте зробити?**

- відпочиваємо, попереду що багато етапів, а тут нічого вже зробити не можемо;
- переправимо п'ять чоловік;
- переправимо всю команду та ще й переправу знімемо;
- переправимо чотирьох чоловік;
- переправимо всю команду, але не зможемо зняти переправу.

Завдання № 29

Етап Крутопохила переправа вниз із самонаведенням. Довжина 15 м. Після попередніх етапів у вас залишилось одна мотузка 46 м, додаткових петель у вас не має. Витрати мотузки на в'язання вузлів рахуємо рівними 0. Команда 6 спортсменів. **Що ви будете робити зі старту?**

- закріплюю середину (або третину мотузки) і скидаю мотузку для дюльфера, першого страхуємо кінцем мотузки;
- відпочиваємо, попереду ще багато етапів, а тут нічого вже зробити не можемо;
- ваш варіант відповіді...

Завдання № 30

Етап «Підйом по схилу» на дистанції «Крос-похід». Ви прибігли за 10 хв. до закінчення заданого часу роботи. Довжина етапу 40 м. У вас є мотузки 20 м і 30 м. **Що ви зумієте зробити?**

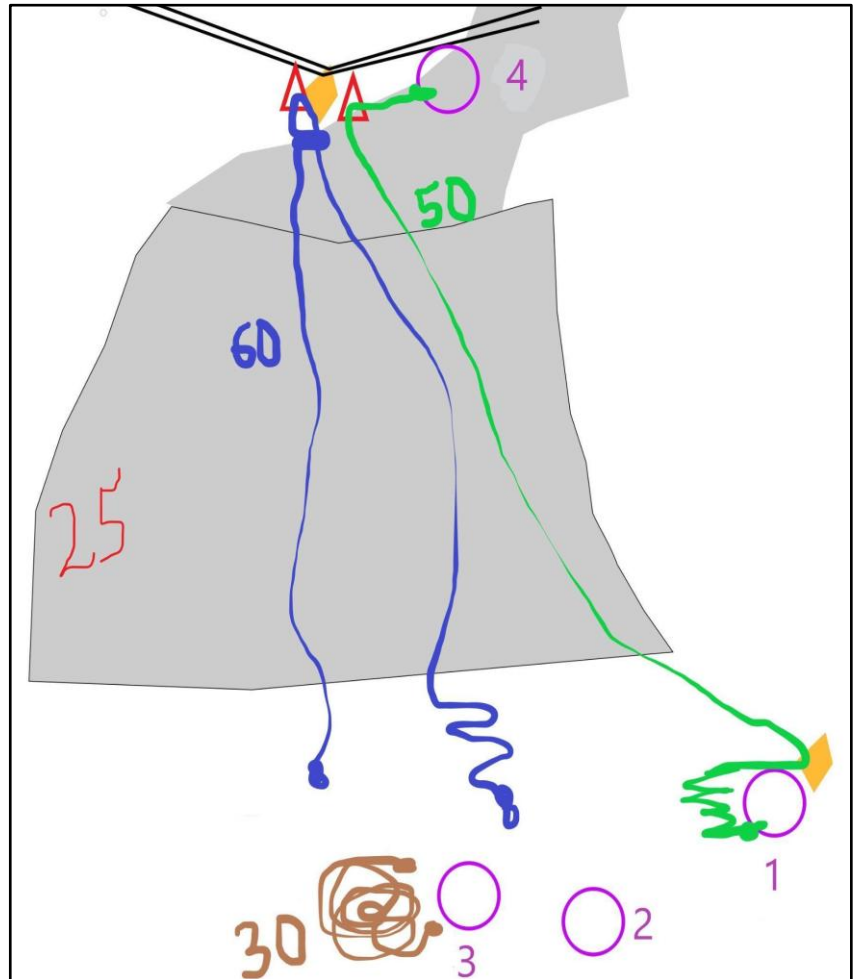
- відпочиваємо, попереду ще багато етапів, а тут уже нічого зробити не зможемо;
- зможуть піднятися п'ять чоловік;
- зможе піднятися вся команда;
- зможуть піднятися чотири учасника.

Завдання № 31

Дистанція «Крос-похід», команда має мотузки: 50, 60, 30 м. Етап «Спуск по вертикальних перилах». Команда страхувала всіх учасників зверху. Із мотузки 60 м — команда організувала перила спуску, з 50 м — страховку, бухту 30 м спустили вниз. Учасники 1–3 — уже знизу й готують страховку для четвертого. Команда не врахувала, що довжина спуску від верхнього ПС до землі 25 м, а відстань між пунктами страховки — 28 м, тому

страховка закінчується, коли четвертий учасник ще не досяг землі. Лунає команда — «залишилось півтори хвилини до виходу заданого часу роботи». **Ви капітан, яку підказку дасте своїй команді?**

- «страхуючий вибирай страховку, четвертий піднімайся вгору та поміняй джольферну і страхувальну вірвовки місцями»;
- «третій дорощуй страховку тридцяткою»;
- «другий приготуйся страхувати, а третій дорощуй страховку тридцяткою»;
- «ви не встигнете! Чекайте ЗЧ, готуйтеся до наступного етапу — потрібно його добре пройти».

У завданні 32 пропонується знайти вихід із доволі поширеної, особливо серед недосвідчених спортсменів, ситуації, коли учасник команди (зв'язки) на дистанції загубив рукавиці (або взагалі забув їх узяти). Є етапи, на яких виправити це неможливо й учасники змушені припинити свій виступ, є дистанції, на яких суддями встановлюються дуже жорсткі обмеження часу, що позбавляє учасників можливості виправляти помилки, але є ситуації з яких цілком можливо та необхідно знайти вихід і зробити це можна навіть не одним способом. То ж пропонуємо вам проаналізувати який із варіантів є найбільш вигідним за кількома параметрами, а відповідно й найбільш тактично грамотним...

Завдання № 32

Ти з товаришем виступаєш на змаганнях «Смуга перешкод» (зв'язки). Ви вийшли на етап «Траверс схилу із самонаведенням», після якого ПЗЧ (але часу у вас вистачає із запасом). Виявилось, що ваш товариш десь загубив рукавиці. **Як ти будеш діяти (припускаємо, що у вас є лише одна мотузка)?**

- Страхую напарника кінцем мотузки, другий кінець цієї мотузки він теж забирає із собою, коли товариш перейшов, то з'єднує два кінці й ми колом перетягуємо мої рукавиці до нього, після чого він мене страхує;
- Цей етап неможливо подолати, маючи лише одну пару рукавиць;
- Страхую напарника серединою мотузки, він переходить і тим кінцем мотузки, який не проходить через ППС перетягує до себе мої рукавиці, після цього він організовує страховку для мене;
- Страхую напарника серединою мотузки, коли він перейшов, я з'єдную два кінці мотузки й ми колом перетягуємо мої рукавиці до нього, після цього він мене страхує;

- Страхую напарника кінцем мотузки, він переходить і закріплює в ПС свій кінець, я вибираю мотузку й натягую перила, по цих перилах переносу йому рукавиці й повертаюсь, розкріплюємо перила й напарник організовує для мене страховку;
  - Страхую напарника кінцем мотузки, він переходить і натягує перила, по цих перилах напарник повертається до мене, забирає рукави і знову переходить на цільову ділянку, після цього ми знімаємо перила і він мене страхує;
  - Страхую напарника кінцем мотузки, він переходить і закріплює свій кінець мотузки, я натягую перила й роблю самоскид через свій карабін, бо тут немає заглушки (краще отримати 30 сек. за втрачений карабін і подолати етап), далі по цих перилах долаю етап і ми їх скидаємо.
-

У наступному блоці завдань розглядаються ситуації, коли з якихось причин не спрацював розроблений тактичний план, а відведений суддями час уже на межі закінчення (КЧ і ЗЧ). У таких ситуаціях рішення необхідно приймати дуже швидко, велику роль при цьому відіграє авторитет капітана, адже часу порадитись з іншими учасниками команди, як правило, немає. Усі тактичні рішення, які приймаються в таких ситуаціях, мають спиратися на гарне знання положень технічного регламенту (ТР), спортсмен (тренер) мають чітко знати відмінності між КЧ і ЗЧ та особливості виставлення штрафних балів за їх порушення. То ж перш ніж перейти до завдань цього блоку — передивіться розділ 3 Технічного Регламенту («Проходження дистанції»), розділ 7 — пункт 6 таблиці штрафів ТР («Порушення умов та суддівського обмеження часу»).

Завдання 33–39 не складні і спрямовані на вироблення в спортсменів вміння оцінювати час і свої можливості та бути «реалістами», крім того завдання 35 демонструє, що на прийнятті рішення впливає навіть ступінь натягнення перил, по яких рухається учасник.

Для успішного розв’язання завдань 40–41 необхідно знати що відповідно до ТР вважається вантажем, а що ні, які штрафи за це виставляються і які з них вимагається виправляти, а які виправляти не вимагається.

Для успішного розв’язання завдань 42–43 необхідно знати особливості виставлення штрафних балів за непроходження етапу потерпілим та не переправлення контрольного вантажу.

Для прийняття рішення в завданні 44 необхідно добре розбиратися як саме виставляються штрафні бали за спорядження, яке учасники не встигли (не змогли) зняти в межах КЧ (ЗЧ).

Завдання 45 допоможе краще розібратися з наслідками порушення суддівських обмежень часу і відмінностями між ПЗЧ та КЧ.

Завдання № 33

Смуга перешкод. Ваша команда працює на останньому етапі — «Навісна переправа через річку», 50 м. На вихідній ділянці залишилось 2 учасники...

Суддя оголошує, що залишилось 35 сек. до закінчення ЗЧ. Твої дії (обери одну)?

- зроблю додаткову петлю, щоб учаснику було легше (швидше) стати на самостраховку в кінці етапу;
- буду благати всіх учасників працювати швидше;
- дам команду зупинитись і почекати 35 с до закінчення часу, щоб не нахапатися штрафних балів;
- ми явно не встигаємо, тому дам команду знімати переправу, щоб швидше звільнити етап.

Завдання № 34

Смуга перешкод. Команда — 4 особи. Етап «Навісна переправа» (самонаведення, 30 м). Переправу вже подолало троє учасників команди. Вася (4 учасник) впустив кінець транспортної (вірьовка 65 м), яка мала бути одночасно й самоскидом. Кінець впав на відстані близько 10 м від лінії... Залишилося 5:30 хв до ПЗЧ. **Ви капітан цієї команди, які твої вказівки учасникам?**

- Васю, розкріплюй переправу та перетягуй до себе кінець транспортної;
- стій, вже нічого не зробиш, тільки штрафів можна нахапати;
- Васю, знайди якусь гілку і спробуй зачепити кінець мотузки;
- швидко чіпляйся на переправу й переходь без супроводження — менше штрафів буде;
- ваш варіант відповіді...

Завдання № 35

Та сама ситуація (*Смуга перешкод. Команда — 4 особи. Етап «Навісна переправа» (самонаведення, 30 м). Переправу вже подолало троє учасників команди Вася (4 учасник) впустив кінець транспортної (вірьовка 65 м), яка мала бути одночасно й самоскидом. Кінець впав на відстані близько 10 м від лінії...*), але змінилась одна умова — після переправи учасників переправа дуже сильно послабилася. Залишилося 5:30 хв до закінчення ПЗЧ. **Ви капітан цієї команди, які твої вказівки?**

- Васю, розкріплюй переправу та перетягуй до себе кінець транспортної;
- стій, вже нічого не зробиш, тільки штрафів можна нахапати;
- Васю, знайди якусь гілку і спробуй зачепити кінець мотузки;
- швидко чіпляйся на переправу й переходь без супроводження — менше штрафів буде;
- ваш варіант відповіді...

Завдання № 36

Команда долає останній етап Смуги перешкод «Похила навісна переправа вниз» довжиною 22 м. До закінчення ЗЧ залишається 25 сек. На вихідній ділянці етапу залишається один учасник (Вася). Командні перила наведені двома мотузками по 30 м. Командна страховка організована з'єднаними двома мотузками по 25 м. Супровід учасника здійснюється основною мотузкою 26 м. Мотузка для зняття перил — основна, 24 м. **Ваші дії в цій ситуації?**

- Васю, стій на місці, уже нічого не роби;
- Васю, починай знімати перила та решту мотузок;
- Васю, швидше спускайся вниз, щоб встигнути подолати етап;
- Васю, відчепи самоскид і сам швидко спускайся.

Завдання № 37

Дистанція «Смуга перешкод». Останній етап — «Похила переправа вниз». До кінця ЗЧ залишилося 3 хвилини. Останній учасник команди (Вася), при спробі продіти страховку через заглушений карабін, впустив кінець мотузки, якою його мали супроводжувати. Вгорі є ще одна мотузка, яка мала стати самоскидом, але вона не розтягнута (вся бухта вверху).

Ваші дії?

- Васю, зробити страховку — до тебе піднімається учасник і принесе кінець супроводження, одразу ж і спустиш його тією ж страховкою (щоб він не відстібався від перил);
- Васю, спускай кінець самоскида по переправі, повішай на нього побільше карабінів, щоб кінець краще їхав;
- знизу причіпляємо кінець транспортної, який випав, до середини страховки й Вася вибирає смичку наверх, потім він лишає собі кінець транспортної, а замість неї чіпляє кінець самоскида і віддає смичку вниз;

- Васю, спускайся без супроводження — краще отримаємо 6 балів за її відсутність, чим 20 за непроходження;
- знизу причіпляємо кінець транспортної, який випав до кінця страховки й Вася вибирає його собі, а далі працюємо по наміченій тактиці;
- Васю, ти нічого вже не встигнеш зробити — чекай кінця часу, щоб не отримати зайві штрафи.

Завдання № 38

Дистанція «Смуга перешкод». Команда працює на останньому етапі «Переправа по колоді». Колода широка, довжиною 9 м. Учасники команди навели перила. Етап подолало вже чотири учасники. Отже, залишилось 45 секунд та на вихідній ділянці ще два учасники (Вася, Вітя). **Ваше рішення в цій ситуації?**

- самоскид не робимо, швидко переправляємо Васю та Вітю;
- не встигаємо переправитись! Швидко знімаємо перила, а 2 учасники нехай залишаються, отримаємо за них штрафи;
- Вітя бігом переправляйся, а Вася вже стій, бо ще нахапаєш штрафів;
- Васю, роби самоскид, а Вітя переправляйся! Вася потім теж швидко переходь, якщо встигнеш;
- усе кидаємо й хутко біжимо на фініш!

Завдання № 39

Ті самі умови (дистанція «Смуга перешкод». Команда працює на останньому етапі «Переправа по колоді». Колода широка, довжиною 9 м. Учасники команди навели перила. Етап подолало вже чотири учасники), **АЛЕ** залишилось 25 секунд. **Ваше рішення в цій ситуації?**

- швидко переправляємо Васю та Вітю, ми встигаємо;
- не встигаємо переправитись! Два учасники нехай залишаються, отримаємо за них штрафи;

- Вітя бігом переправляйся, а Вася вже стій, бо ще нахапаєш штрафів;
- хлопці, переходьте без супроводження — так штрафів буде менше;
- усе кидаємо й хутко біжимо на фініш!

Завдання № 40

Ти останній учасник у команді на етапі «Навісна переправа». Довжина переправи 20 м. Команда залишила на тебе рюкзак, у якому допоміжна мотузка 9 м і вода в пляшці. До закінчення ЗЧ залишилось 45 сек. **Ваші дії в цій ситуації?**

- стою, адже тут вже нічого зробити не зможу;
- чіпляю рюкзак до переправи й даю команду перетягувати його;
- залишаю рюкзак, і швидко переправляюсь сам;
- одягаю на себе рюкзак і швидко переправляюсь.

Завдання № 41

Ти останній учасник у команді на етапі «Переправа по мотузці з перилами». Довжина переправи 20 м. Команда залишила на тебе рюкзак, у якому допоміжна мотузка 9 м і вода в пляшці. До закінчення ЗЧ залишилось 45 сек. **Ваші дії в цій ситуації?**

- стою, адже тут вже нічого зробити не зможу;
- чіпляю рюкзак до переправи й даю команду перетягувати його;
- залишаю рюкзак, і швидко переправляюсь сам;
- одягаю на себе рюкзак і швидко переправляюсь.

Завдання № 42

Смуга перешкод (командна). Ви працюєте на останньому етапі — «Навісна переправа через яр» (команда навела перила з 2-х мотузок). До кінця ЗЧ залишається 1 хв, на вихідні ділянці знаходиться 1 учасник (Вася), три бухти мотузок та контрольний вантаж... **Ви капітан команди, ваші дії в цій ситуації?**

- Вася, хутко переїзжай, може ще й переправу встигнемо зняти;
- швидко переправляємо контрольний вантаж;
- швидко переправляємо бухти разом із контрольним вантажем;
- Вася відчіпляй переправу, ми витягнемо мотузки;
- усе, стій! Уже нічого не встигнемо зробити, тільки штрафів можемо нахапати.

Завдання № 43

Командна смуга перешкод. На дистанції працює 6 учасників, які долають останній етап «Навісна переправа через яр із транспортуванням потерпілого в коконі» (самонаведення, ділянка перешкоди — 20 м). Команда навела перила однією довгою мотузкою. На вихідній ділянці переправи залишилось 4 учасники (серед них і постраждалий Вася) та контрольний вантаж. **До закінчення ЗЧ залишилося 4 хв — ваші дії?**

- переправляємо трьох, лишаємо Васю і вантаж, та хутко знімаємо переправу;
- переправляємо вантаж, щоб не було зняття, потім Васю, потім усіх інших;
- переправляємо двох учасників, потім Васю, далі як піде...;
- переправляємо ще одного учасника, потім Васю, далі як піде...;
- переправляємо Васю, потім усіх інших учасників, скількох встигнемо, якщо вкладаємось у час, то перед останнім учасником переправляємо контрольний вантаж.

Завдання № 44

Дистанція «Крос-похід». Етап «Переправа по мотузці з перилами із самонаведенням». Ділянка перешкоди — 20 м. Перила не дуже гарно натягнуті, але пройти можна. Верхні командні перила (подвійні) натягнуті з однієї довгої мотузки, нижні командні перила — з одинарної мотузки. До верхніх і нижніх перил приєднані окремі самоскиди. Ви останній учасник команди, якому залишилося переправитись. До кінця ЗЧ залишилася 1 хв.

Ваші дії в цій ситуації?

- перероблюю самоскид так, щоб і верхні, і нижні перила стягувались однією мотузкою;
- біжу по переправі без супроводження, головне встигнути перейти контрольну лінію;
- знімаю оба самоскида, з кінця одного з них роблю собі супроводження, а другу мотузку команда просто витягує;
- нічого не перероблюю, працюю швидко, ми все встигнемо;
- я нічого вже не встигну зробити, тому чекаю кінця часу, щоб не отримати ще якісь штрафи!

Завдання № 45

Смуга перешкод, етап «Навісна переправа» після якої ПЗЧ або ПКЧ. Ви лишились останнім, у вас три бухти основної мотузки, контрольний вантаж, який за умовами складається з двох рюкзаків. Ви розумієте, що часу залишилось тільки на те, щоби переправити або весь вантаж, або переправитись самому. **Як твої дії будуть залежати від того це ПКЧ чи ПЗЧ (можна обрати кілька варіантів)?**

- без різниці ПКЧ чи ПЗЧ буду переправлятися сам;
  - без різниці ПКЧ чи ПЗЧ — буду переправляти контрольний вантаж без бухт;
  - без різниці ПКЧ чи ПЗЧ — буду переправляти весь вантаж разом із бухтами;
  - якщо ПЗЧ — буду переправляти контрольний вантаж без бухт;
  - якщо ПЗЧ — буду переправляти весь вантаж разом із бухтами;
  - якщо ПЗЧ — буду переправлятися сам;
  - якщо ПКЧ — буду переправлятися сам;
  - якщо ПКЧ — буду переправляти весь вантаж разом із бухтами;
  - якщо ПКЧ буду переправляти контрольний вантаж без бухт.
-

Завдання 46–57 продовжують попередній блок, але ситуація складніша, адже розглядається проходження блоків етапів або певна послідовність етапів. У таких ситуаціях фіксується проходження кожного етапу, який входить до блоку або послідовності, окремо! Тож для прийняття рішення необхідно добре знати як фіксується закінчення руху на етапі (п. 9.1 Технічного регламенту), відмінності між ПКЧ та ПЗЧ, у яких ситуаціях команді (учаснику) відразу повертається спорядження, а в яких повертається лише після фінішу на дистанції, особливості виставлення штрафних балів за залишене спорядження після закінчення ЗЧ (КЧ) тощо.

Завдання 51–56 це фактично та сама ситуація зі зміною різноманітних факторів (довжина етапу, кількість учасників, час роботи), які суттєво впливають на прийняття тактичного рішення.

Як уже було зазначено, на прийняття рішень можуть впливати багато факторів, але в окремих ситуаціях із поміж них достатньо знати лише один! Завдання 57 допоможе вам розібратися який саме.

Завдання № 46

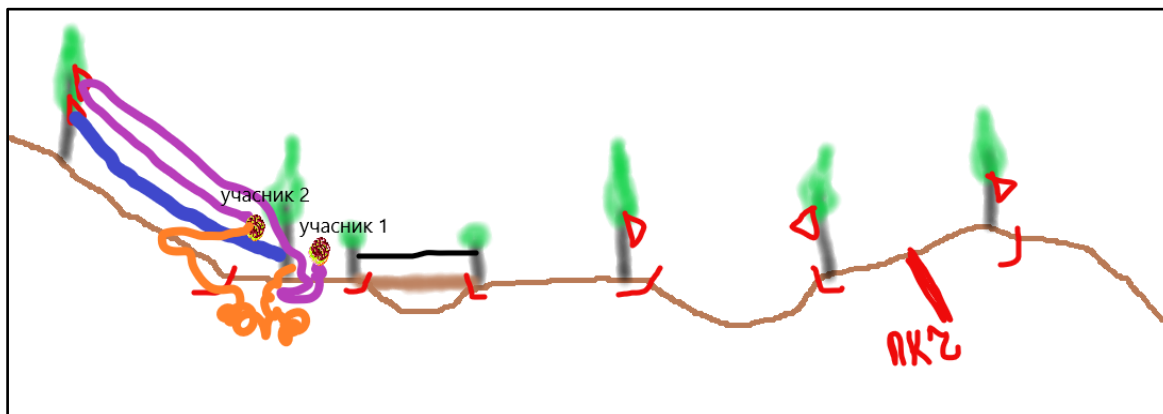
Середина дистанції смуги перешкод. Етап «Спуск по вертикальних перилах», 30 м. На заглушці надійно засів самоскид (всього задіяно дві мотузки — перила + самоскид). До кінця часу залишилося 5:20 хв. Два учасники намагаються видьоргнути вірьовки... **Ви капітан команди, які вказівки дасте своїм учасникам?**

- в цій ситуації не вистачає відомостей для прийняття рішення;
- кидайте вірьовки й бігом на наступний етап, там уже вільно;
- один продовжуй здьоргувати, а другий бігом на наступний етап, там уже вільно;
- час ще є, тягніть краще!

Завдання № 47

Дистанція зв'язок (2 спортсмени). До закінчення ПКЧ залишилося пройти етапи (всі довжиною 20 м): крутопохила переправа вниз (самонаведення, зв'язка навела перила з однієї мотузки 45 м), колода (по суддівських перилах), навісна переправа (самонаведення). Після ПКЧ —

спуск по схилу (самонаведення). На крутопохилій переправі спускається другий учасник і отримує штраф рух по рельєфу (за 3 торкання) та помічає, що забув вчепити самоскид (спустив кінець збросової мотузки на собі)... **Ви тренер цих учасників, яку підказку дасте, враховуючи, що є невеликий ЗАПАС часу до ПКЧ?**

- швидко вертайся і причепи самоскид;
- все, стійте, зачекайте виходу ПКЧ — так буде менше штрафів;
- кидайте переправу, забирайте страховку і проходьте етапи на скільки вистачить мотузок;
- не повертайся, забирайте страховку й карабіни з крутопохилої, думайте як обійтись двома мотузками;
- Ваш варіант відповіді...

Завдання № 48

Зв'язка (2 спортсмени) має дві мотузки — 45 м та 25 м, залишилися етапи (всі із самонаведенням, приблизно по 20 м) — колода, навісна, спуск. **По скільки учасників МАКСИМАЛЬНО може пройти кожен із цих етапів?**

- колода 2, навісна — 1, спуск — 0 учасників;
- колода — 2, навісна — 1, спуск — 1 учасник;
- колода — 2, навісна — 2, спуск — 1 учасник;
- колода — 2, навісна — 2, спуск — 2 учасники.

Завдання № 49

Зв'язка (2 спортсмени) має дві мотузки — 45 м та 25 м. Їм залишилося пройти етапи: колода, навісна та спуск (приблизно по 20 метрів, усі із самонаведенням). ПЕРЕД етапом спуск — ПЗЧ. **Скільки мотузок залишиться у зв'язки після спуску, якщо ці мотузки їй потрібні далі на II частину?**

- дві мотузки;
- одна мотузка;
- не залишиться жодної;
- зв'язка не зможе пройти ПЗЧ.

Завдання № 50

Зв'язка (2 спортсмени) має дві мотузки — 45 м та 25 м. Їм залишилося пройти етапи: колода, навісна та спуск (приблизно по 20 метрів, усі із самонаведенням). ПЕРЕД етапом спуск — ПКЧ. **Скільки мотузок залишиться у зв'язки після спуску, якщо ці мотузки їй потрібні далі на II частину?**

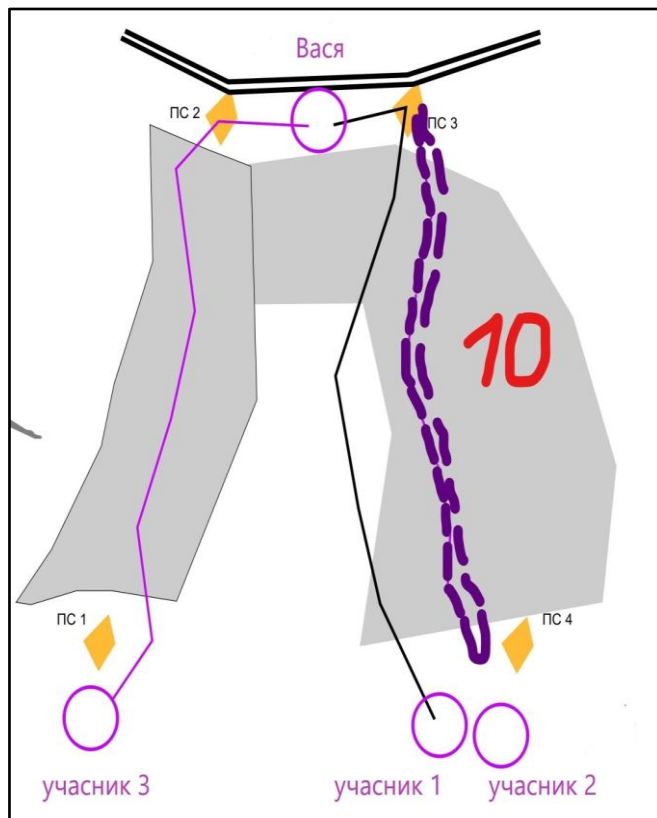
- дві мотузки;
- одна мотузка;
- не залишиться жодної;
- зв'язка не зможе пройти ПКЧ.

Завдання № 51

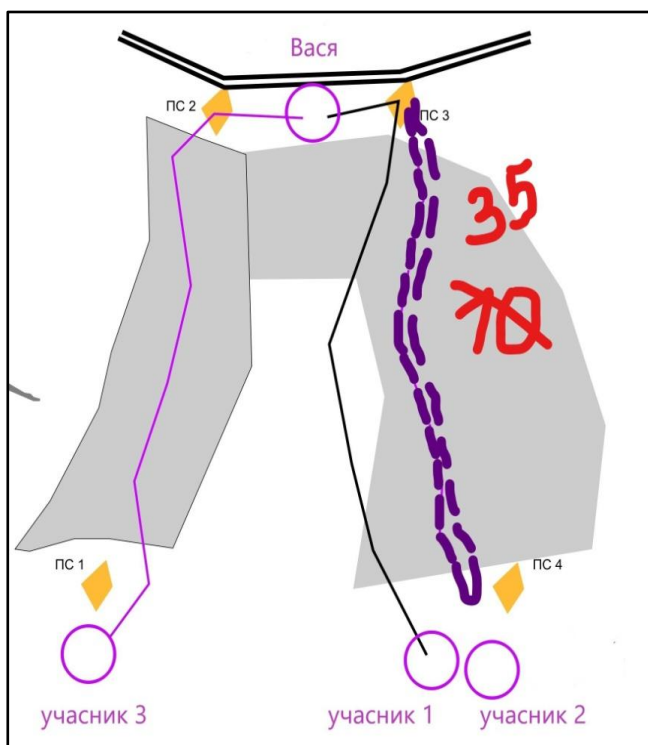
Команда із 4-х учасників проходить блок: «Скельний підйом — Спуск по вертикальних перилах», по 10 м. Є чотири ПС (на початку й у кінці кожного етапу). Учасники № 1 і № 2 знаходяться на фініші (ПС4), учасник № 3 — на старті (ПС1), четвертий учасник (Вася) — у горі на перилах (між ПС2 і ПС3). На ділянці спуску висить дюльферна мотузка (перила спуску) вдвоє (кінці зверху) та дві страховки (кожної вистачає вдвоє), по одному

кінцю кожної зі страховок у Васі, а протилежні кінці відповідно в учасників № 1 та № 3... Суддя оголошує 1 хв до закінчення ЗЧ. **Ви капітан команди, — яку вказівку дасте своїм учасникам?**

- Вася кидай все і швидко спускайся!;
- Вася роби самоскид і швидко спускайся!;
- Вася скидай кінець страховки з лазіння учаснику 2 та швидко спускайся! Другий готуйся страхувати третього на підйомі!;
- Вася страхуй третього на верх!;
- не встигаємо, стоїмо чекаємо закінчення часу!

Завдання № 52

Умови ті самі, але довжина етапі по 35 м (команда із 4-х учасників проходить блок: «Скельний підйом — Спуск по вертикальних перилах». Є чотири ПС (на початку й у кінці кожного етапу). Учасники № 1 і № 2 знаходяться на фініші (ПС4), учасник № 3 — на старті (ПС1), четвертий учасник (Вася) — у горі на перилах (між ПС2 і ПС3). На ділянці спуску висить дюльферна мотузка (перила спуску) вдвоє (кінці зверху) та дві страховки (кожної вистачає вдвоє), по одному кінцю кожної зі страховок у Васі, а

протилежні кінці відповідно в учасників №1 та №3.). Суддя оголошує 1 хв до закінчення ЗЧ. **Ви капітан команди, — яку вказівку дасте своїм учасникам?**

- Вася кидай все і швидко спускайся!;
- Вася роби самоскид і швидко спускайся!;
- Вася скидай кінець страховки з лазіння учаснику 2 та швидко спускайся! Другий готуйся страхувати третього на підйомі;
- Вася страхуй третього на верх!;
- не встигаємо, стоїмо чекаємо закінчення часу!

Завдання №53

Знову той самий блок етапів, знову по 10 м, ті самі учасники та умови (команда із 4-х учасників проходить блок: «Скельний підйом — Спуск по вертикальних перилах». Є чотири ПС (на початку й у кінці кожного етапу). Учасники №1 і №2 знаходяться на фініші (ПС4), учасник №3 — на старті (ПС1), четвертий учасник (Вася) — у горі на перилах (між ПС2 і ПС3). На ділянці спуску висить дюльферна мотузка (перила спуску) вдвоє (кінці зверху) та дві страховки (кожної вистачає вдвоє), по одному кінцю кожної зі страховок у Васі, а протилежні кінці відповідно в учасників №1 та №3.). АЛЕ сталася фантастична ситуація і ти можеш змінити одну із цих умов... Суддя оголошує 1 хв до закінчення ЗЧ... **Яку умову ти б хотів змінити?**

- кінець страховки з підйому не у Васі, а в учасника №2, що внизу;
- на етапі спуск висить уже готовий самоскид;
- замість двох страхувальних мотузок — одна довга віршовка, середина якої закріплена до Васі, а кінці в учасників №3 та №1;
- страховка спуску простібнута через ПС2.

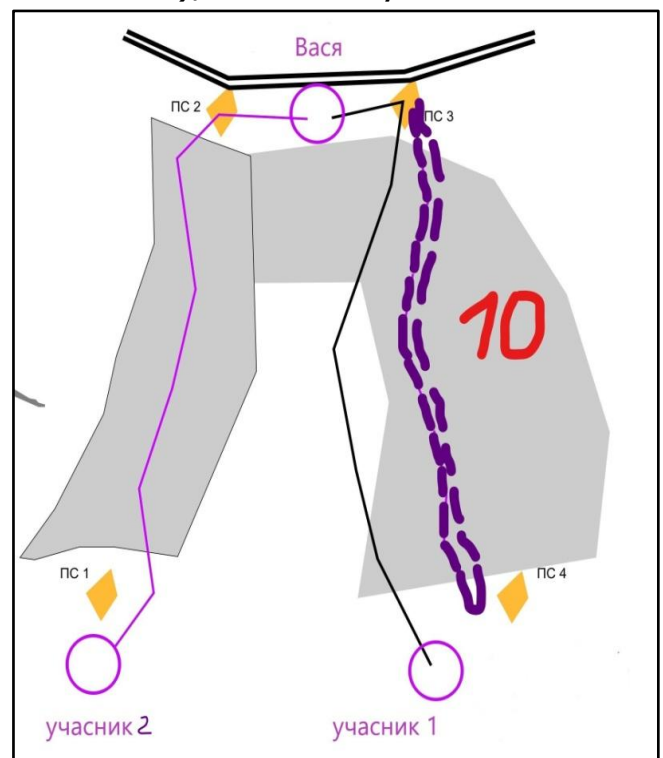
Завдання №54

Отже, одна з умов за твоїм бажанням змінилася... **Яку команду тепер дасте своїм учасникам?**

- Вася кидай все і швидко спускайся!;
- Вася роби самоскид і швидко спускайся!;
- Вася скидай кінець страховки з лазіння учаснику 2 та швидко спускайся!
Другий готуйся страхувати третього на підйомі;
- Вася страхуй третього на верх!;
- не встигаємо, стоїмо чекаємо закінчення часу!

Завдання № 55

Команда з ТРЬОХ учасників проходить зв'язку етапів по 10 метрів: «Скельний підйом — Спуск по вертикальних перилах». Є чотири ПС (на початку й у кінці кожного етапу). Учасник № 1 вже на фініші (ПС4), учасник № 2 — на старті (ПС1), третій учасник (Вася) — у горі, на перилах (між ПС2 та ПС3), на етапі вже висить дюльферна мотузка вдвоє (кінці зверху) та дві страховки (кожної вистачає вдвоє), по одному кінцю кожної зі страховок у Васі, а їх протилежні кінці в учасників № 1 та № 2 відповідно. **Суддя оголошує 1 хв до закінчення ЗЧ, ваші дії?**

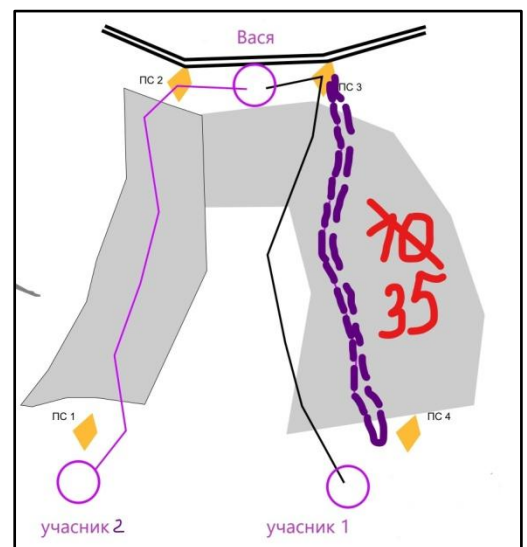

- даю команду: Вася кидай все і швидко спускайся;
- даю команду: Вася роби самоскид і швидко спускайся;
- даю команду: Вася скидай усі мотузки вниз (так буде менше штрафів);
- даю команду: Вася піднімай другого!;
- даю команду: Стоп! Усе одно не встигаємо, чекаємо закінчення часу!

Завдання № 56

Умови ті самі, але довжина етапі по 35 м (команда з ТРЬОХ учасників проходить зв'язку етапів по 10 метрів: «Скельний підйом — Спуск по вертикальних перилах». Є чотири ПС (на початку й у кінці кожного етапу). Учасник №1 вже на фініші (ПС4), учасник №2 — на старті (ПС1), третій учасник (Вася) — у горі, на перилах (між ПС2 та ПС3), на етапі вже висить дюльферна мотузка вдвоє (кінці зверху) та дві страховки (кожної вистачає вдвоє), по одному кінцю кожної зі страховок у Васі, а їх протилежні кінці в учасників №1 та №2 відповідно). Суддя оголошує 1 хв до закінчення ЗЧ. **Ви капітан команди, — яку вказівку дасте своїм учасникам?**

- Вася сідай на дюльфер і швидко спускайся! Перший страхуй Васю;
- Вася роби самоскид і швидко спускайся! Перший страхуй Васю;
- Вася скидай усі мотузки вниз (так буде менше штрафів);
- Вася, страхуй третього на верх!;
- все, всі стоїмо, все одно не встигнемо!

Завдання № 57

Середина дистанції «Смуга перешкод». Етап «Спуск по вертикальних перилах», 30 м. На заглушці надійно засів самоскид (всього задіяно дві мотузки: перила спуску+самоскид). Після цього етапу ПЗЧ. До кінця заданого часу залишилося 4 хв. На цільовій ділянці спуску залишилися два учасники, які намагаються його стягнути перила. **Які фактори будуть впливати на ваше рішення — продовжувати намагання стягнути мотузки чи кидати їх і рухатись далі по дистанції?**

- кількість етапів, що залишилися;
- наскільки вперед пішла вся команда;
- наскільки потрібні мотузки із цього етапу далі;
- усі ці умови разом.

Наступний блок питань пов'язаний із дистанцією «Крос-похід». Виступ на такій дистанції вимагає злагодженої роботи команди в автономних умовах (без нагляду тренера чи вболівальників), вміння орієнтуватися по карті, підлаштовуватись під ситуацію, що складається в процесі змагань тощо. Отже тактична підготовка учасників на такій дистанції дорівнює, а інколи й перевищує роль технічної підготовки. Завдання 58 показує як помилка в орієнтуванні може ускладнити роботу команди на етапі, а неправильне її виправлення може вплинути й на подальше проходження дистанції.

Останнім часом доволі популярним видом (особливо на змаганнях серед дорослих спортсменів) є крос-похід за вибором із загальним стартом, коли команди працюють на дистанції в межах відведеного контрольного часу й мають можливість постійно коригувати намічений маршрут, залежно від перебігу боротьби на дистанції. Особливістю такого крос-походу є те, що на етапах дистанції не передбачені відсідки й команди долають етапи в порядку «живої черги» (тобто контрольний і оптимальний час під час такого вимушеного простою не зупиняється), що важливо враховувати в кожному конкретному випадку безпосередньо на дистанції, у тому числі і звертаючи увагу на те як швидко працюють учасники іншої команди. Завдання 59–61 саме про ситуації на такому виді крос-походу.

Не менш популярним (особливо на дитячих змаганнях) є крос-похід за системою ралі, коли команда працює на дистанції за часовим графіком (в тому числі й під час переходів з етапу на етап). Такий графік як правило складається начальником дистанції для всіх команд, але можливий варіант, коли команда складає графік самостійно (ралі за вибором). Особливість такої дистанції в тому, що порушивши цей графік один раз, команді може бути важко увійти в нього знову і відставання буде все більше накопичуватись аж до фінішу. Тож тактичні рішення та дії команди на такій дистанції мають обов'язково враховувати цю особливість. У завданні 62 пропонується вирішити проблему команди саме на дистанції такого типу.

Завдання № 58

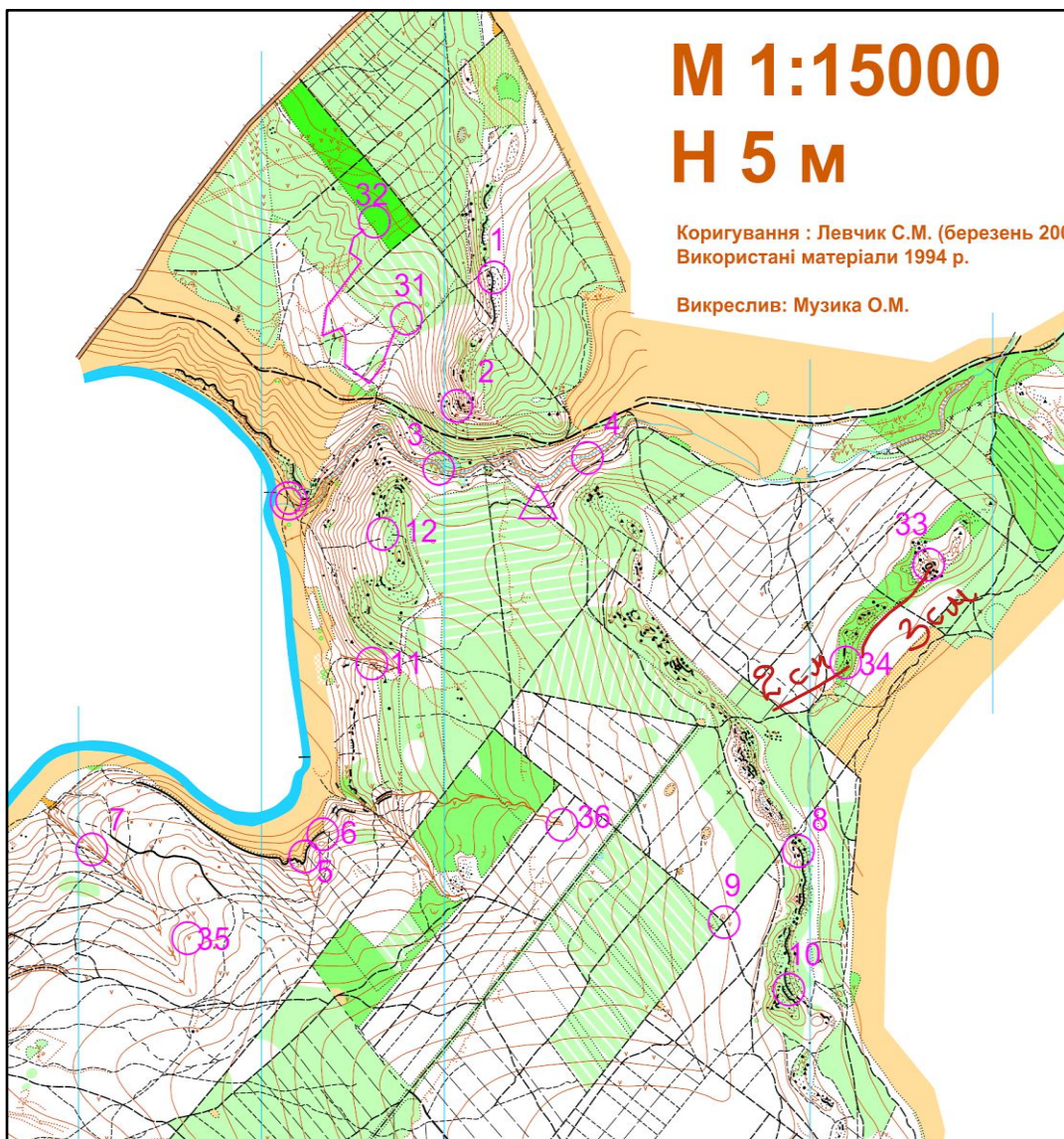
Дистанція крос-похід. Ваша команда трохи заблукала під час орієнтування і вийшла на цільовий берег етапу «Навісна преправа через яр». Глибина порослого кущами яру — до 30 м. Стримкість схилу в районі 35 градусів. На вихідний берег можна й оббігти верхівям яру (приблизно 200 м). **Ваші дії в цій ситуації?**

- побіжимо всією командою через яр, так буде швидше;
- побіжимо всією командою в обхід;
- одразу підемо на наступний етап, тут однаково не встигнемо всі пройти;
- посилаємо двох найсильніших через яр, щоби починали наводити етап, а самі оббігаємо.

Завдання № 59

Дистанція швидкісного крос-походу за вибор м, тобто результат визначається за сумою часу проходження і штрафів мінус бонусні бали за КП орієнтування (кожний КП приносить 6 бонусних балів). Старт усіх команд одночасний (загальний). За 40 хв. до старту видали карти, щоб команди спланували собі маршрут. Ви запланували зі старту бігти на технічні етапи 8–10–9. **Чи варто запланувати також взяття бонусних КП (33–34) перед цими технічними етапами?**

- варто взяти обидва КП (33 і 34);
- я запланував би лише КП 33;
- я запланував би лише КП 34;
- не варто планувати взяття цих КП.

Завдання № 60

Дистанція «Крос-похід» із вибором проходження етапів, за подолання яких нараховуються бонуси. У команди залишається 10 хв до закінчення оптимального часу роботи на дистанції та 40 хв до закінчення контрольного часу роботи на дистанції. Команда прибігає на останній не пройдений нею етап, який знаходиться у 20 м від фінішу. За Умовами відсідки не передбачені — команда або витрачає час у черзі, або пропускає етап. Цей етап «Переправа по колоді». Колода укладена суддями, має вартість 60 бонусних балів та 10 хв заданого часу роботи. Але так склалося, що на цьому етапі утворилася черга: одна команда розпочала роботу та вже працює 2 хв, за цей час учасники переправили першого й навели перила, а ще одна команда перед вами стоїть у черзі. **Які ваші дії в цій ситуації?**

- біжимо на фініш, зекономимо час;
- прямуємо на фініш, бо немає сенсу стояти в черзі 20 хв поки команди перед нами будуть працювати, а потім ми ще 10 хв будемо проходити, та ще ж поки судді будуть звільняти етап після кожної команди, то ми в оптимальний час дистанції не встигнемо;
- стаємо в чергу! До фінішу близько, трохи оптимальний час перевищимо, зате 60 бонусних балів отримаємо;
- подивимося як допрацює перша команда, а тоді вже будемо вирішувати;
- спокійно йдемо на фініш, нам нема куди поспішати — в оптимальний час дистанції вкладаємось, а бонуси за швидкість не передбачені умовами.

Завдання № 61

Така сама ситуація (Дистанція «Крос-похід» із вибором проходження етапів, за подолання яких нараховуються бонуси. У команди залишається 10 хв до закінчення оптимального часу роботи на дистанції та 40 хв до закінчення контрольного часу роботи на дистанції. Команда прибігає на останній не пройдений нею етап, який знаходиться у 20 м від фінішу. За Умовами відсідки не передбачені — команда або витрачає час у черзі, або пропускає етап). АЛЕ команді залишилося пройти етап «Навісна переправа через річку». Ділянка перешкоди — 30 метрів, ЗЧ на етапі — 18 хв, за проходження нараховується бонус — 160 балів. На етапі утворилася черга: одна команда розпочала роботу та вже працює 2 хв, за цей час учасники переправили першого й готують поліспаст для наведення перил, а ще одна команда перед вами стоїть у черзі. **Які ваші дії в цій ситуації?**

- біжимо на фініш, зекономимо час;
- прямуємо на фініш, бо немає сенсу стояти в черзі, адже невідомо скільки часу команди перед нами будуть працювати, а потім ми ще будемо проходити, а ще поки судді будуть звільняти етап після кожної команди, — так ми в оптимальний час дистанції не встигнемо;
- стаємо в чергу! До фінішу близько, трохи оптимальний час перевищимо, зате 160 бонусних балів отримаємо;
- Подивимося як допрацює перша команда, а тоді вже будемо вирішувати;
- спокійно йдемо на фініш, нам нема куди поспішати — в оптимальний час дистанції вкладаємось, а бонуси за швидкість не передбачені умовами.

Завдання № 62

Дистанція «Крос-похід» за системою ралі. Між технічними етапами — орієнтування по лінії. Майже на підході до наступного етапу ти зрозумів що частину лінії пропущено (пройшли паралельною просікою). Зараз команда стоїть у кінці потрібної просіки, довжина якої близько 500 м. Наступний етап — «Переправа по колоді», до нього ще метрів 400. До початку робити на колоді залишилось 8 хв. **Твої дії?**

- біжимо на колоду, краще залишити більше часу на підготовку й гарно пройти етап;
  - вертаємось на лінію по просіці, адже тут недалеко, а на колоді потім переправи стільки учасників, скільки встигнемо в межах заданого часу;
  - вертаємось на лінію по просіці, адже тут недалеко, думаю встигнемо повернутися на колоду вчасно, а якщо трохи й запізнимось, то не страшно, адже на тренуваннях ми цей етап проходили із запасом часу;
  - не повертаємось, бо пробігти туди-сюди це десь 3 хвилини, а пропуск КП це 6 балів, тобто ті самі 3 хвилини.
-

Завдання 63 описує цілком реальну, хоча й не дуже поширену ситуацію. Включення цього питання до тестів із тактичної підготовки виявило, що не всі, навіть досвідчені спортсмени і тренери, розуміють загальний принцип і тактику підготовки до змагань.

Завдання № 63

Організатори дозволили тренуватися на місці дистанції, але часу у вас обмаль. **Як ви побудуєте це тренування?**

- будемо проходити всю дистанцію стільки разів на скільки вистачить часу;
- будемо відпрацьовувати всі етапи окремо, — так більше встигнемо;
- будемо відпрацьовувати тільки складні етапи.

Останнє завдання (№ 64) про відповідальність за життя і здоров'я наших вихованців, які подекуди довіряють нам, як то кажуть, «безоглядно». Можливо це питання повинно стояти першим у цій збірці. Наше ставлення до кожного з варіантів відповіді можна прочитати в наступному розділі

Завдання № 64

Ти на етапі «Спуск по вертикальних перилах» на особистій дистанції. Усі твої мотузки сильно заплуталися і ти застряг на висоті близько 8 м. Тренер свариться і кричить «все відчипляй та стрибай швидше! Ще маєш шанс виграти!». **Обери, що ти будеш робити в цій ситуації:**

- 1. Та мені і кричати не треба, сам здогадуюсь, що треба відчеплятися;
- 2. Раз тренер сказав, то треба відчепитись і обережно стрибнути;
- 3. Попри всі крики я дочекаюсь закінчення ЗЧ та попрошу, щоб судді мене спустили;
- 4. Я все одно дочекаюсь закінчення ЗЧ та стрибну, щоб мене не зняли з усієї дистанції;
- 5. Я одразу попрошу суддів зняти мене із цього етапу, щоб швидше бігти далі по дистанції.

II. ВІДПОВІДІ НА ЗАВДАННЯ

Правильна на нашу думку відповідь виділена зеленим кольором, непоганий варіант відповіді, але не зовсім точний — коричневим.

Відповідь на завдання № 1

- 1) на кожному етапі по 1 стартуючому;
- **2) три етапи (через один) стартують зв'язки по 2 учасники;**
- **3) два етапи стартують по три учасники;**
- 4) усі учасники стартують з одного етапу.

Відповідь на завдання №2

- 1) усі учасники стартують із вузлів;
- **2) один учасник зі спуску, три учасники з навісної переправи, двоє з підйому;**
- **3) два учасники зі спуску по вертикальних перилах, два — з навісної, два — з траверсу;**
- 4) три учасники з навісної, три — з траверсу;
- 5) ваш варіант відповіді...

Відповідь на завдання №3

- 1) усі учасники стартують із вузлів;
- **2) один учасник зі спуску, три учасники з крутопохилої переправи, двоє — з підйому;**
- **3) два учасники з вертикального спуску, два — з крутопохилої переправи, два — з траверсу;**
- 4) три учасники з крутопохилої переправи, три — з траверсу;
- 5) ваш варіант відповіді...

А далі відповідей не буде (крім завдання 64). Ми вважаємо, що надруковані відповіді будуть заважати Вам думати самостійно й повноцінно працювати із цією збіркою завдань. Проте відповіді можна отримати в авторів, виконавши дві не складні умови — надіслати нам свої варіанти відповіді на завдання (щоби було видно що Ви працювали зі збіркою) на електронну адресу: trovlad57@gmail.com та донат на ЗСУ (можна надати копію квитанції про здійснений переказ або задонатити на картку авторам, щоб вони перевели на ЗСУ самостійно, розмір донату не зазначаємо, це може бути будь-яка сума, навіть 1 грн.).

Відповідь на завдання № 64

Запропонуйте своїм учням дати відповіді на це завдання. Якщо Ваш учасник вибирає відповідь № 1, то він небезпечний і з ним треба попрацювати; якщо обирає № 4 — він мало того, що небезпечний так ще і здатний на безглузді вчинки (або був неуважний працюючи із завданням, тож варто вислухати його міркування з приводу вибору саме цього варіанту); якщо обирає № 2 — вітаю, Ви маєте неабиякий авторитет у свого вихованця, але до нього відноситься все те, що було зазначено про спортсмена, що обрав відповідь № 4. Якщо ж Ви самі обрали б один із цих варіантів (1, 2, 4), — я б Вам свою дитину не довірив....

Дякуємо, що опанували всю збірку, сподіваємось, якісь із вирішених завдань стануть у нагоді у вашому спортивному житті.

III. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Грабовський Ю.А., Скалій О.В., Скалій Т.В. Спортивний Туризм: навчальний посібник. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2009. — 304 с.
2. Колотуха О.В. Спортивний туризм: співвідношення понять // Географія та туризм. 2013. Вип.26. С.3–13.
3. Технічний регламент проведення спортивних змагань зі спортивного туризму зі спортивної дисципліни — Дистанція пішохідна, затверджений Президією у 2018 році зі змінами 2021 року
4. Офіційний сайт Федерації спортивного туризму України. URL: <https://www.fstu.com.ua/>.

ДОДАТКИ

додаток 1

Скорочення в тексті цієї методичної розробки

МОЦНПВТКУМ — Миколаївський обласний Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді.

ПСП — подвійні суддівські поручні (перила для самостраховки учасників змагань, натягнуті суддівською бригадою).

ТР — технічний регламент проведення змагань зі спортивного туризму (група спортивних дисциплін — «дистанція пішохідна»), затверджений рішенням Президії Федерації спортивного туризму України (протокол 24.10.2021 р. № 1 (п. 1)).

ПС — пункт страховки (визначене суддями місце для організації страховки та самостраховки, кріплення перил, які наводяться без застосування поліспасти, кріплення мотузок тощо).

КЛ — контрольна лінія (лінія, що розділяє безпечну та небезпечну зони в місцях роботи на етапі).

ПКП — пункт кріплення поліспасти (визначене суддями місце для закріплення полиспастих систем та перил, які наводяться із застосуванням поліспасти).

ППС — пункт проміжної страховки (поодинокі опора на ділянці перешкоди між двома ПС, яка виконує допоміжну функцію страховки при русі спортсменів, у ППС не можна ставати на самостраховку, кріпити перила або вантаж).

КЧ (ПКЧ) — контрольний час, проміжний контрольний час (відведений суддями час на подолання всієї дистанції або її частини, після якого спортсмени припиняють виступ).

ЗЧ (ПЗЧ) — заданий час, проміжний заданий час (відведений суддями час на подолання частини дистанції, після якого спортсмени переводяться на наступну частину цієї дистанції).

ОЧ — оптимальний час (відведений суддями оптимальний час роботи на дистанції або на частині дистанції чи окремому етапі, за кожні 30 с перевищення якого команда отримує штрафні бали).